

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De quatuor Hominum nouissimis - Qvi Qvidem Sacri Adventvs Qvatvor
Hebdomadis accommodati: Sed & Concionvm Fvnebrivm materiam
abunde suppeditant

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

Feria 3 post Domin. 1. Aduentus. Causa mortis requiritur ac aperitur.
Cumq[ue]; multi eam hominibus aguatam crediderint, concludit non fuisse
morituros nec corpore, nec anima, nisi peccassent, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56226](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56226)

Hebræi, quamdiu in Ægypto Ioseph vivebat, pace sub Pharaone & summa quiete fruebantur, sed statim vt Ioseph ad parres appositus est, & alius quidam Pharao regnū adit, miserum in modum afflictū fuit, & laboribus quodammodo exhausti. Insignis profecto allegoria, cuius sensus & expositio hæc est: in statu innocentie & prima mundi ætate, quamdiu iustitia originalis, cuius figuram gerebat Patriarcha Ioseph, in terris regnabat; omnis ille populus, facultates inferiores intelligo, summa in pace vivebat, appetitu sc. rationi, ratione animæ, anima autem Deo obtemperante. At confestim vt Ioseph exspiravit, gratia ablata est, ac iustitia perditā, alius quidam Pharao imperio successit, nouus inquam appetitus, qui ad instar crudelis tyranni totum interiūs statum deuastrabat, omnesq; facultates animæ profligabat. Expertus id erat gentium Apostolus Paulus, dum exclamat, *Sentio aliam legem in membris meis, repugnantem legi, menti meæ.* Has itaq; turbas, motus, hocce bellum, & hæc diuortia peccatum concitauit, itaq; vetus illa venefica in mundum descendit.

Rom. 7.

Sed iam nimis diu de morte locuti sumus, fatius n. foret eiusdem meminisse, quam longos de eadem sermones texere. Quapropter mementote, Auditores, & eiusdem recordamini, sapius de eadem cogitare, ac vobis in mentem reducite, quid mors sit, eius potentiam, vires, robur agnoscite, & in æternum, æste Salomone, non peccabitis.

Tu vero ð Deus immortalis, qui præter solam mortem creasti omnia, eius animæ lamine memoriam firmiter semel, obsecro, insculpito: ac deinde mentib. nostris, quæ horribile hoc monstrum sit, quamque cruenta hæc bellua, infigito. Fac vt perfecte semel, quid ipsa sit sciamus, sciamus inquam, ipsam esse omnium rerum vltimum, nobilitatis despoliationem, diuitiarum prædatricem, deliciarum finem, atque omnium mundi horum terminum; i. sum verum mori esse, egressi superbis illis palatiis, & quidem pedib. animam & vitam ratione quadam insolita amittere, tumulum cæno & sordibus scætentem ingredi, ac denique ex omnib. mundi diuitiis nihil præter semilacerum indusium

fecum ferre. O rem amaram & vere luctuosam! O funestum nuntium! Deinde dicamus Domine, quænam eius vis sit tyrannicæ potentia, vt nimirum si regina, quæ Regibus imperet, Princeps quæ Monarchas debellet, dominatrix quæ totum terrarū orbem eudeli imperio flectat: vt illa sit, quæ nullum robur metuat, nullas vires reformidet, quæ Cæsares, Annibales, Hercules, Alexandros subegerit, vt illa sit, quæ omnibus artibus & scientiis dominetur, quæ omnes academias confuderit, & euerterit, quæ Platones, Socrates, Aristoteles, Senecas, atque adeo omnem Philosophorum scholam obmutescere coegerit: vt sit illa, quæ Cræsos, Cyros, Alfucos, & Crassos Romanos pessumdederit, ac subiecit. Hæc igitur Domine, cogitatio animas occupet, vt crudelis huius sanguisuga naturam perspectam habentes, eandem timeamus, timentes de eadem cogitemus, cogitantes ad eam nos disponamus, quo bene in Domino mori, & deinde æternam vitam nancisci valeamus; illam inquam vitam quæ nos in sempiterna beatitudine manet, ad quam nos Pater & Filius & Spiritus S. cōducatur. Amen.

FERIA TERTIA.

DE CAUSA MORTIS.

Partitio.

- I. *An mors homini sit naturalis.*
- II. *De statu innocentie infelicitate depræditio.*
- III. *De hominis inexterminalitate.*
- IV. *De similitudine hominis cum Deo.*
- V. *De miserie status lapsi.*

Memorare nouissima tua, & præsertim vt mors in orbem intrauerit, & in æternam non peccabis. Eccles. 7.

FIGVRA.

PRI MV S Israelitarum rex Saul, singulari Regio. Pri Dei priuilegio ad regnum Iuda euectus.

etus, quod ad posteros eius continua serie in sempiternum deuolueretur, cum tanto se beneficio ingratarum ostenderet, Deique leges ac voluntatem negligeret, & tantum non conculcasset, regno misere excidit, totamque posteritatem & nepotes usque ad ultimam generationem eodem quoque priuauit: qui deinde una cum filiis atque omni Hebræorum nobilitate, in montibus Gelboe, à Philisthiim fugatus occubuit. Lugubris hic casus, & varia hæc fortunæ vicissitudo, fuit umbra ac velut prima delineatio eius infortunij, quod à multis iam retro sæculis miserum humanum genus incurrerat. Adam enim qui primus inter homines principatum obtinuit, à Deo conditus cum esset, ut in omnia animalia dominaretur, & mori non posset, utque vniuersi orbis imperium tam ipse quam posteri eiusdem moderarentur; tam eximio sese priuilegio indignum exhibens, creatorisque sui iussus ne utiquam obtemperans, immortalitatis coronam, magno suo infortunio & malo, cum tota posteritate, adeoque omnibus hominibus, ad mortem, sepulchrum, & cineres, in montibus Paradisi terrestri, idque diaboli inuidia & astu, condemnatis, perdidit. O historiam fatalem! ô diem lugubrem! ô casum deplorandum! Quid è contra opponas? necesse est, fieri debet, à peccato hoc descendit: naturalis ille mortis est, & ipsa, quam vobis aperire proposui, materia. Sed prius Sanctissimi Spiritus opem, qui intellectus tenebras discutiat, & gloriolæ Dei paræ marris suffragia postulemus, quam Angelicis verbis saluantes, in patrem concionemque vocemus, dicendo:

AUE MARIA.

I. Plurimi credere mortem esse homini agnam.

Multi tum doctrina tum ingenio præstantes, & in Sacris quin etiam ac Theologicis scientiis apprime versati, solliciti inuestigando quid mors foret, & vndenam profecta in hunc mundum venisset, homini eam naturalem ac quodammodo ingentam esse putauerunt; opinati eam occultam quandam priuationem esse, quæ ab ipsis iam inde incunabulis, in eiusdem essentia

naturaque sensim foueretur, quæque eundem paulatim, nihil minus expectantem, ad sepulchrum tandem cogeret. Duabus potissimum rationibus; primo quidem intuitu verisimilibus atque apparentibus, opinionem hanc stabiliebant, quarum hæc prima est. Certum est, homini mortem præter naturæ & substantiæ constitutionem non accidere, in quantum materia & forma & contrariis, quæ semper se mutuo oppugnant, constant; atque ideo eorum destructionem, quæ per mortem contingit, oportere esse naturalem. Quidquid enim componitur ex contrariis, est natura corruptibile. Altera vero hæc est. Mortalem esse & mori posse, homini à natura ingentum est, ac proinde ipse moriendi actus, id est, ipsa mors, eidem naturalis sit oportet, cum actus & potentia, iuxta Philosophos, eiusdem sint ordinis.

Alij vero huic priori opinioni non vsque adeo repugnantes, ut tanto eam verisimiliorem redderent, & quæ eidem officere viderentur, resellerent, dicere non sunt veriti: mortem, quam Adamo Deus ante peccatum interminatus erat, dicens: *In quocunque Gen. 2. die comederis ex eo, morte morieris*: de animæ morte intelligendam esse, quæ per peccatum à Deo se separar, eiusque gratia destruitur, cui tamen omne eiusdem Esse ædificium ac moles inheret; non autem de morte corporali, quæ duas illas partes iam ab vtero & primo instanti, sibi inuicem indissolubili vinculo coherentes, & in humano corpore artissime connexas, separar ac disungit. Primus opinionis huius assertor, ac velut Corypheus extitit Philo, ingenio ac doctrina singulari, atque eloquentia propemodum diuina (quippe qui propter eandem Plato Iudæus à veteribus *Lib. 2. de alleg. leg. Mosaic.* fuerit nuncupatus): eundem secutus est Eucherius Lugdunensis Comment. in Genesis, & Eugubinus in Pentateuchum, qui omnes ac sola ratione, velut fundamento firmissimo, nitentur. Christus omnia mala quæ Adæ peccatum homini inuexit, destruxit; mortem autem, quæ quotidie adhuc grassatur, non abstulit aut aboleuit; ac proinde peccatum eandem non peperit, se-

rit, sequitur igitur eam homini naturalem & congenitam esse. Sed ne quid nimis: ex ipso enim Euangelio errorem vestrum contutare poterimus; nam in Ioanne, & i. ad Corinth. Epist. cap. 15. scriptum est, utrumque a Christo Saluatore nostro destructum esse, peccatum quidem, primo suo in orbem aduentu; mortem vero, secundo aduentu, extremi scilicet iudicij die, penitus destructum iri.

S. Gregorius Papa credidit mortem nobis esse naturalem. In registr. li. 6 c. 195. & epist. 31.

Genes. 2.

Pontifex Gregorius, magnus ille Ecclesie doctor & columen, eiusdem etiam opinionis fuit, & easdem partes secutus publice eandem scriptis propugnauit. Scribens quippe ad Eulogium Patriarcham Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum eandem asseruit; Ecce verba Epistolae: *Si Adā, qui primus peccauit, anima in peccato mortua non est, quomodo de ligno vetulo ei dictum est: In qua unque die comederis, morieris? & ecce comedit Adam & Eua de ligno vetulo, tamen in carne sua ultra nongentos annos postmodum vixerunt: constat itaque, quia in carne non est mortuus. Sed opinio hæc, ignoscant mihi sanctissimi viri manes, non est vsque adeo probabilis, neve in verbis diuinorum testimoniorum fundata; quin & iniuriam facit sancto illi innocentiae statui, cum eum funeri, morti & exequiis obnoxium statuit.*

Genes.

Dicendum igitur est, relictis sequioribus hisce opinionibus ac sanctorum Patrum, prioribus illis longe numero superiorum, vestigiis insistendo, idque iuxta sacram literarum sensum, & ex communi Catholicae Ecclesie credendi modo, mortem è solo peccato progenitam ac procreatam esse, veramque delicti in Deum commissi filiam existere: nequaquam autem nobis congenitam aut ingentam esse. Celebris huius opinionis assertor atque acerrimus propugnator, ipse est Augustinus, cuius vnus auctoritas omnium instar esse debet; qui verba illa Geneseos: *In quacumque die comederis, morte morieris*, tam de morte corporali, quam animæ intelligi posse putat. Et sane, postquam Deus omnipotens minas illas Adamo intentasset, & inobedientiae crimen iam commissum esset, quo decre-

tum firmum & irreuocabile redderet, verbisque suis pondus inesse ostenderet, infelicem illum reum, Paradiso terrestri, ne fortasse admirabilem illum vitæ fructum gustaret, eumque gustando à morte sibi delicta immunis foret, exulare coegit: qui etiam si quamprimum post expulsionem, mortem non subierit, eandem tamen post plurima annorum curricula ac varios in huius vitæ stadio decursos labores experitus est.

Nam quemadmodum cruentus ille siluarum incolæ aper cum venantium telo fauciat, in loco non manet, sed per montes & plana, per deserta & inuia, assidue currit, donec exhaustis iam viribus, venisque sanguine destitutus, procul à loco in quo vulnus accepit expirat: Ad eundem modum & Adam, qui licet aper non fuerit, à bestiarum tamen agendi modo parum abfuit, (comparatus est iumentis, & similia factus est illis,) cum enim à Satana peccati olim iaculis confixus esset, itaque lethale vulnus accepisset; non in ipso in quo latus est loco, expirauit: sed per terram euagatus, perque varias mundi plagas cursitans, deficientibus paulatim viribus, longo post tempore, nongentos videlicet annos animam efflauit, ac tum primum ex vulnere, quod longo ante tempore in Paradiso terrestri acceperat, mori cœpit.

Videmus etiam quotidie arbores, ramos quaquaversum diffundentes, & vmbrosis comis luxuriantes, cum semel fulmine ictæ fuerint, licet statim non emoriaantur, semperque alios ex se ramusculos progignant, atque aliquis semper in iis viror permaneat, tandem tamen exficari, trifidum illud fulminis telum, quo dudum ante percussa sunt, tum demum, cum minime creditur, vires exerere. Adam prima illa arbor, truncus, inquam, & origo totius humani generis, infelici peccati fulmine percussa, (cuius arboris omnes nos rami quidam existimus) eadem licet hora mortua non sit, post longum tamen temporis spatium vulneris grauitatem experita est, quod eandem medulla ac virore spoliavit, atque omnem ei vitam abstu-

abstulit. O ictum fatalem & nimis ah infelicem!

Peccatum igitur morti ianuam referauit, non vero naturæ humanæ inhæret; quod Pauli testimonio euidentis ac manifestū fiet: *Spendium peccati mors.* & Apostolus Iacobus: *Peccatum cum consummatum fuerit, generat mortem.* Peccatum itaq; an non infelix ac nefarius quidam pater est? vix enim deliberata voluntate consummatum erat, quin statim infelicem illam sobolem; mortem, inquam, & interitū, produxerit. Adeo vt certum & indubitatum sit, crudelem illam Parcam è peccati, non vero naturæ vtero prodire, & eam ipsam ab eo velut quoddam vulnus & plagam infligi, non vero à natura nobis adhærescere. Mentem meam vt explicem, dico hominem duobus respectibus considerari posse; primo, in puris naturalibus & iuxta conditionem naturalem, ab omnibus donis supernaturalibus, & omni gratiæ munere segregatum, in quo statu dicendum est, homini mortem, non secus ac reliquis animalibus naturalem fuisse. Secundo vero, in statu innocentiae, ea nimirum perfectione & modo, quo à Deo Opt. Max. conditus est, in summa, inquam, naturæ perfectione, scilicet rectissimus, scientissimus, innocentissimus, variis gratiis cumulatus, privilegiis diuersis ornatus, impassibilis, ab omni morbo & ægritudine alienus, immortalis, vitalis, & in æternum victurus, modo se à peccato continuisse: atque hic dici non potest, mortem illi naturalem & congenitam fuisse, sed crucem potius ac supplicium, & tormentum grauissimum.

Saul Israëlitarum Rex æquanimitè ferebat se ad regiam dignitatem euectum non esse, regnoque carere, antequam id ipsum adeptus esset; sed ad solum iam sublimatus, & ex tanta hominum multitudine regno dignissimus iudicatus, & postquam iam aliquo tempore diadema gestando regias delicias degustasset, ægerrime ferebat se solo turbatum, regnumque ad inimicissimum suum deuolutum esse, adeo vt suam non raro conditionem deploraret.

Hæc Pontifici non graue erat, antequam

Pontificium, quo nulla apud iudæos in Sacris dignitas erat sublimior, obtinisset, amplissimo hoc munere priuatum viuere. Sed, postquam id ipsum iam aliquot annis gessisset, & infulam Pontificiam gestasset, eadem subito priuari, magnam ei proculdubio molestiam peperit, magnique doloris causa extitit. Idem omnino de homine dicere quidni liceat? cum enim hunc in originali nuditate contemplor, ac proinde natura morti obnoxium, non existimo graue ei fuisse, immortalitatis corona priuatum, ac tot gratis destitutum viuere. Sed si eum consideres, vt qui iam dudum privilegiis gauisus sit, & iisdem vnico momento excidat; quanto eum dolore confectum, qua animi amaritudine excruciatum purabis, & cum eo simul vniuersam humani generis posteritatem? Et sane dolor hic adeo extremus ac vehemens est, vt Deum, si aliquoties mortis, quæ tantum hoc malum inuexit, nosque semper commitur, vel tantum meminissimus, eamque ante oculos haberemus, in æternum non offenderemus. Hoc namque suadet Salomon dicens: *Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.* Atque hoc ipsum mihi iam thema delegi, de quo hodiernam concionem instituiam, quam in duas partes disperit. Primo de statu illo loquar, in quo homo antequam peccando Deum offenderet, vivebat: ac deinde de illo, in quem post admisum peccatum incidit. Hinc porro facile eliciemus, eequæ mortis & interitus causa extiterit, & quodnam eius tyrannidis crudelitatisque principium: vos benignas tantum aures dicenti accommodate, & ipse ad primam me partem proponendam accingam.

Quanta aurei illius seculi felicitas ac beatus illius innocentiae status dignitas (in quo Felicitas maiores nostri, nimis heu! breui tempore vixerunt, sed in quo, ni peccatum nocentiae stetit, tam ipsi quam omnes ipsorum nepotes permanissent) dignitas fuerit, cum ex iis quæ Sacra nobis litteræ tradunt, tum veto ex miseris, in quas tam splendido & felici statu priuati decidimus, perspici abunde potest. Quam vero præclara, quam rara, quamque mirabilia in Genesi nobis proponuntur.

Gen. 2.

30
nuntur? Quid enim excellentius, iucundius, aut quid admirabilius dici vel cogitari posset iis, quæ de Adamo & Eua primis mundi incolis refert Moyses? *Erat vir, nudus, & non erubescens.* E quibus verbis duplicem est felicitatem colligere, imprimis sanctam quandam innocentiam, & admirabilem in utroque simplicitatem, cum nullus pudoris sermo esset, ipsaque corporis nuditas neutrum offenderet, nec dedeceret: deinde vero impassibilitatem nunquam auditam vel visam, corpus namque hoc, quod ex parte iam gloriosum erat, licet nudum & inermis foret, omnis corruptionis, quoad exteriora incommoda, quæ ingruere poterant, expers erat, nullis passionibus obnoxium, & ab infirmitate omnique morborum genere immune. Non enim metuebat calorem, frigore non adurebatur, in optimo semper statu ac temperie erat, nihilque omnino reperiebatur, quod expugnare vel oppugnare id ipsum posset. Non erat tunc opus vestibus, deerant sartores, tinctorum decerant & officinæ.

Ecl. 7.

Salomon vero longius adhuc procedit, aliaque de innocentia statu encomia depromit. *Fecit Deus hominem rectum, ipse se infinitis miscuit disputationibus;* ait, *rectum*, forsitan ut insinueret, hominem non esse à Deo conditum, ut per terram serpat, aut, ut more bestiarum, ad eandem oculos conuertat, sed sublime à Deo illi os datum esse, ac cælum intueri iussum, & Angelorum instar in altum oculos & vultum efferre. Deinde, quis scit, num demonstrare voluerit, in beato illo & felicissimo statu rectissima omnia in homine futura, voluntatem nimirum rectam diuinamque quam maxime conformem, partes inferiores etiam rectissimas, easque ad rationis superioris perpendicularum quam optime directas? sed postquam peccatum superuenit, omnia incuruata, concussa ac destructa sunt, *ipse se infinitis miscuit disputationibus.*

Refert in Polyhistore Solinus, Lacedæmonios, qui nulli in vniuersa Græcia ciuitatum morum honestate, tum optima reipublicæ administratione concedebant, Delphos

oraculi consulendi ergo viros misisse, qui sciscitarentur, num eorum respub. diuturna foret: respondisse vero Deum, tamdiu eam in flore & vigore futuram, quamdiu rex eorum incederet rectus, sed tum demum eam pessum ituram, cum claudicans ad gubernacula sederet. Nec caruit oraculum euentu. Agesilao enim, qui deformiter claudicabat, ad regnum euecto, vniuersa respub. corruit, ac prior illa maiestas, quam diuturno temporis spatio illibatam custodierant, paulatim consenuit atque decoxit. At multo id oraculum videtur futurum diuinis, si humana natura statui adapteretur: diuinis quippe oraculis iam ab iplo mundi principio preñuntiatum erat, humanum genus, quamdiu Adam omnium hominum summus, ac dominus in ea rectitudine, in qua eum omnipotens creauerat, persisteret; feliciter & prospere acturum: sed statim ut claudicaret, idque in illam partem ad quam peccatum vergebat, omnia pessum itura, & in exitium properatura. Oraculum porro hoc est, *In quacunque die comederis ex eo, morte morieris.* Vnicum autem peccatum claudum eum reddidit, vnicum quoque peccatum humeris eius impositum dorsum eius incuruauit, nec solum illius, verum & omnium nostrum. Hinc ingemiscens ad Dominum Regius Propheta exclamat: *Spiritum rectum inuoca in visceribus meis.* Quasi diceret, Redde mihi Domine spiritum illum rectum, valentem, spiritum nouum, quem non modo habeo, peccatum nimis heu! graue, ad terram propemodum incuruauit, adeo ut prima rectitudine exciderit. Sed pergamus in status innocentia aureæque ætatis perfectionibus recensendis.

Deinde ex ipsa malorum, quæ hereditaria successione in nos, quamprimum ut nati sumus, deuoluuntur, iliade, prioris sæculi statusque innocentia felicitas facile colligi potest; adeo ut calamitates, & ærumnas, si quis intueatur, facile videre valeat, quanta beatitudine ob vnicum peccatum exciderimus. Cogitet, inquam, imprimis acerbissimum illud decretum, quod aduersus primam peccatricem Euam, idque in delicti expiationem, promulgatum fuit.

Hominis felicitas quam in innocentia statu habebat, facile potest imaginari quibus nunc subiectus est. Multi.

Gen. 7. Multiplicabo ærumnas tuas, et conceptus tuos, in dolore paries filios tuos, &c. Dicere vult: Felix ò nimium Eva, tua si bona novisses, si voluntati meæ obsecuta in præceptis ambulasses, sed iam, quoniam, quoniam, que suasu, tui ipsius oblita, mea iussa conculcasti, ærumnas indies augebo, filios tuos cum horrore concipies, cum dolore & cruciatu extremoparities, vita seatebit malis ac mille anxietates mors includet. Quid, tantane animis celestibus ira? Igitur in statu illo primo, ni peccatum in mundum venisset, nulla fuisset in prolis conceptione infelicitas, nullus in pariendo dolor, conjugalis actus nullam turpitudinem habuisset, sed perfecta & absoluta omnium rerum felicitas, atque aurea quædam sæcula regnassent. Maledictio porrò Adami maiora & grauiora adhuc mala includit; *Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vita tua.* Quasi diceret: Ni peccasses, terra sponte, nec aratro profocilla, segetes, fruges, atque omnia fructuum genera, & quidquid ad vitam necessarium foret, proutilisset, nulloque vos vestro dispendio, gratis, & quidem liberaliter ac laute, velur naturales suos & domesticos, educasset: nam ipsa tellus

*Omnia liberius nullo poscente ferebat,
— nulli subigebant arua coloni,
Nec renouatus ager grauibus canebat arstis.
Mella dabant folia, tum flumina neëticabant.*

In illa scilicet ætate quidquid erat, hominum voluptati seruebat, mille deliciae erant in orbe, ac nullum omnino malum meruebat. Vnde Augustinus: *Tam felix status, ut nullum bonum abesset homini, quod recta voluntas optare posset, nullumque malum adesset, quod hominis feliciter viuentis carnem vel animum offenderet.* O statum vere felicem, ac mille votis exoptandum! Profecto si breuis hæc vita, vita hæc fragilis, fugax, grauis, laboriosa, ærumnosa, mille casibus & infortunis exposita, vobis, ò cosmophili, tantopere arrideat, si tanto eam amore complectamini, si ita illam foueatis, si quacumque illam ratione protegere, ac mortem remis velisque fugere conemini: quam iu-

cundam obsecro & gratam vitam illam fuisse putandum est, quæ mortem non metuebatur, ærumnis carebat, pœnarum expers erat, sed iucundissima, atque omni felicitate erat cumulata?

David vates cum hinc felicem illum statum, illinc vero calamitatem, in quam genus humanum peccando delapsum erat, in mentem reuocaret, exclamat, *Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis infipientibus, & similis factus est illi.* Ecce quanam infelicitas. Infensatus Adam ad summos honores, & gloriam euectus cum esset, totius orbis Dominus ac princeps, atque adeo omnium creaturarum caput constitutus, & simul Doctor, non dico in utroque iure, sed in omni scientiarum genere, immortalitatisque priuilegio donatus; felicitatem suam demens non agnouit, sed comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: primo quod regio illo loco, paradiso inquam voluptatis, eiectus sit, quod morti & variis calamitatibus obnoxius redditus, quod per terram desertam instar iumentis sine Domino euagari, atque inter animalia viuere coactus.

Psal. 48.

Deinde, quoniam voluptatibus instar bestia, quam natura ventri obedientem finxit, indultit, ideo quoque bestia instar ad mortem tam animæ quam corporis, fuit condemnatus: postremo, quod, cum esset immortalis, in loco vitæ constitutus, & ad instar Angeli viueret, in peccatum ex gratia statu delapsus, bestiarum more mortem sentiat, iisdem omnino passionibus obnoxius. An non igitur similis factus est illis? quis cheu! talia fando temperet à lacrymis: Sed figuras in hæc rem producamus:

Magnus ille Babyloniorum Monarcha *1. Reg. 15.* Nabuchodonosor, ille inquam, qui sanctissimum simul & amplissimum Hierosolymorum templum diripuit, sacra vasa & *2. Paral. 24.* omnem sacram suppellectilem sacrilega manu profanauit, vniuersam Israelitarum nobilitatem ferro & catenis grauata captiuam in Babylonem abduxit, cum sese victoriis ac triumphis turgidus gereret insolentius, deque prouinciis ac regnis imperio *Dan. 1. 2. 3.* acqui-

aequisitio superbiat, & ad instar numinis aliquid colere vellet & adorari, occulto Dei iudicio regno & sceptro fuit priuatus, folio derurbatus, in desertum compulsus, & septem annorum spatio ferè instar per solitudinem errando herbas comedere coactus. O vere admirabilem rerum mutationem, ò subitam metamorphosim, ò vicissitudinem nunquam auditam vel visam! quis legit unquam aut vidit, regem potentissimum in animal brutum commutatum? Fuit hoc verum ostentum, vel ipsa potius figura casus illius quem protoplastus Adam incurrit; hic enim à Deo totius vniuersi rex constitutus, & quidem rex in sempiternum, simulque vitam immortalem nactus, cum fœlicitate accepta gratiaque data insolesceret, & vix seipsum nosceret, diuinos quin etiam honores ambiret, ad mortem fuit condemnatus, honoribus priuatus, paradiso expulsus, inque desertam terram, in qua cum bestiis & inter bestias ageret, relegatus, *Comparatus est itaque iumentis insipientibus & similibus factus est illis.*

Psal. 48.

III.

Sap. 2.

Ibid.

Salomon omnium mortalium sapientissimus, ac regum Iuda facile rex, status huius fœlicitatem perfectionemque exaggerans, ait, *Deus creauit hominem inexterminabilem*, id est impassibilem, qui mori non posset, & cui nihil noceret, *Et ad imaginem similitudinis suae, inuidia autem Diaboli mors intravit in mundum.* O sceleratam inuidiam! ò mortem ah nimis infœlicem! noceat, obsecro Adæ posteris, creatum à Deo hominem inexterminabilem, id est immortalem; adeo ut si primus generis nostri parens Adam non peccasset, omnes immortales fuissetis. Erat quippe immortalitas præcipuum, ac maximum status innocentiae priuilegium, ac velut gemma, quæ eum præ ceteris condecorabat. Sed Theologice hic demonstrabo, quoniam hoc ipsum modo debeat intelligi, idque breuiter, & quam possim compendiosissime.

Condidit reuera hominem Deus immortalem, pati nescium: si enim in primæua innocentia perstitisset, mori non potuisset, & ab omni passione prorsus fuisset immunis, nec mortem quam sensit degustasset, nec in

calamitates, in quas delapsus est, incidisset. Hæc quidem immortalitas ipsius naturæ debita non erat, neue ei propria: nam si materiam è qua compositus est, & temperiem qua constat, consideremus; mortalis erat, ac verè ratione. Sed Altissimus, in cuius ille protectione commorabatur, quique eius singularem quandam rationem habebat, omnipotentis sua prouidentia & scuto eum suo protegerat, nullum ut carnificis huius telum illi nocere potuisset, atque vndequaque sua eum tutela velut armis communiaret, variæque antipharmacæ dederat, quibus aduersus omnes vitæ suæ insidiantes vteretur, & profigeret ea, quæ sibi inimica atque aduersaria cognosceret.

Annon enim certum est, ac quotidiana confirmatum experientia, non nisi duabus mortem aut naturalem corruptionem vis, homini posse accidere, interna scilicet via, & intrinsecus operantibus iis, quæ intra essentia eius mœnia inclusa sunt, ut sunt, defectus caloris naturalis, item humoris radicalis, vel prædominans quædam & effrænis passio, quæ ita nimirum eum in transfuersum abripiat & perturbet, ut spiritum intercludens, mortem acceleret. Altera extrinseca, quæ ut plurimum per contraria & repugnantia prouenit, ut cibi, naturæ eius contrarii, temporis & aeris intemperies, fortunæ imperus, aliaque quæ homini exterius acciderent solent. Porro homo, quem cælum singulari quadam ratione (quandoquidem tum in protectione Dei versabatur) fouebat, nullo hæc omnia negotio peruicisset, & ut nihil contempnisset ab omni periculo tutus & immunis.

Præditus erat ad hæc absoluta quadam cognitione & iudicio, quod instar facis lucidissimæ in animæ eius penetralibus semper collucebat, quod omnia & singula, quæ vel prodesse vel obesse possent, ei amplectenda vel fugienda dictaret. Habebat quin etiam ante oculos lignum illud vitæ, quod in medio paradisi iucundissimo semper virore vernabat: cuius fructus adeo efficaces & potentes erant, ac quodammodo medici, ut quicumque eosdem degu-

staller

stasset, si fortasse naturalis in eo calor deco-
quere incepisset, redintegrato ardore, ac re-
sumpto humore radicali, & veluti restaura-
tis viribus, viuus mox ac vegetus, cum
certa immortalitatis spe, appareret. Eratil-
lic & continua pax, & mutua inter homines
amicitia, ipsa quoque animalia hominibus
obediabant, creaturæ etiam illis non aduer-
sabantur, nec dæmones prælium mouebant.
Adeo ut nisi peccatis Deum ad iracundiam
prouocassent, mori omnino non potuissent.
Testatur id ipsum Papa Gregorius: *Ad hoc
homo in paradiso positus fuerat, ut si se ad con-
ditionis sui obedientiam vinculis caritatis con-
iungeret, ad caelestem angelorum patriam quan-
doque sine carnis morte transiret: sic enim est im-
mortalis conditus, ut tamen si peccaret, & mori
posset, & sic mortalis est conditus, ut si non pec-
casset, etiam non mori posset.* Penitius adhuc in
materiæ huius adyta penetremus.

1799.
11.
Incorru-
pibile qd
dicitur
lib. mo-
di.

Aquinas ille Thomæ, Sorbonæ nostræ
surdulus, omnium scholasticorum facile
princeps de corporis humani agens immor-
talitate, in qua primi generis nostri auctores
à Deo conditi erant, ait, corpus Adæ incor-
ruptibile fuisse, non naturali quodam vigo-
re immortalitatis, sed quod haberet nescio
quod supernaturale robur in anima, datum
diuinitus, quod corpus ab omni corruptione
præstabat immune, quamdiu scilicet diuinam
voluntatem sequeretur, eiusque præcep-
tis obtemperaret.

Quod ut planius faceret, distinctione uti-
tur, ait enim quid incorruptibile, tribus mo-
dis dici posse. Primo propter materiam: vel
quod materia careat, ut Angeli, vel, si ha-
beat, quod ad alias id formas, præter eam
quam semel accepit, non vergat aut incli-
net, ut in cælis rebusque cælestibus fieri vi-
demus, & vocatur hoc incorruptibile se-
cundum naturam: atque hoc modo omnia
corpora cælestia, & ipsi Angeli natura in-
corruptibiles sunt. Secundo dici quid potest
incorruptibile propter formam: cum nimi-
rum rei alicui essentia sua corruptibili su-
perior aliqua & excellentior dispositio an-
nexa est, quæ eam ab omni profus corrup-
tione conferuet: & dicitur hoc incorrupti-

Tom. 4. Bess. Aduent.

bile secundum gloriam, atque hoc modo
incorruptibilia fore post generalem mor-
tuorum omnium resurrectionem, putamus
ipsa gloriosa Sanctorum corpora. Vnde o-
lim Augustinus: *Tam potenti natura Deus
fecit animam, ut ex eius beatitudine redundet
in corpus plenitudo sanitatis & incorruptionis
viger.*

Tertio, vocamus quid immortale & cor-
ruptibile propter causam efficientem: & sic
immortalis & incorruptibilis fuisse homo in
statu innocentie, idque singulari Dei dono
& beneficio, qui causa eius efficiens est: qui
nimirum, quamprimum ut ei dedit Esse, de-
dit simul & immortalitatis donum. Vade
idem qui supra August. *Deus, inquit, homi-
nem fecit, qui, quamdiu non peccaret, immortali-
tate videret, ut sibi auctor esset, aut ad vitam
aut ad mortem.*

Securus, qui Thomæ in omnibus pene ad-
uersatur, in hac quoque sententia cum eo
non conuenit, nescit enim qui fieri posset,
ut virtus quædam aut qualitas animæ insita,
corpus quod natura corruptioni obnoxium
est, immortale possit & efficere & penitus
incorruptibile: atque e contra, hominem in
primæuo illo innocentie statu, mori potuisse,
sed tamen non fuisse moriturum, quam-
uis alioquin mortalis esset, actu nimirum
moriendi ad possibilitatem non accedente,
Deoque moriendi tempus præueniente.
Deus enim viso vires eius iam paulatim im-
minuere, calorem naturalem evanescere &
humorem radicalem sensim exsiccari ante-
quam mors adueniret, in cælum eum trans-
tulisset, vitam hanc animalem, & terrestrem
in spiritualem, ac vere cælestem commu-
tando. Bene quidem, sed fuisse nihilominus
immortalis, & Salomonis vera manet sen-
tentia, *Deus creauit hominem inexterminabi-
lem.* Quid amplius? *Et ad imaginem similitu-
dinis sue.* Sed iam postliminio vnde digressi
sumus reuertamur, & status innocentie fœ-
licitatem, gloriam, voluptatemque magis
adhuc dilatemus.

Sapiens igitur excellentium huiusce au-
reæ ætatis describens, ait hominem inexter-
minabilem, immortalem, inexpugnabilem,
& ad diuinæ similitudinis imaginem con-
ditum

E

ditum

diuum esse: porro Paraphrastes per *inexterminabilem*, intelligit inestimabilem: quasi diceret hominem illo statu creatum, excellens quid & pretij infiniti atque inestimabilis existitisse. Atque hinc factum existimo, cur non nisi post omnes creaturas à Deo conditus sit, vel quod in ordine creationis rerum, perfectissima & absolutissima postreatus sit ma esse soleant, vel quod mundi prius palatium exstrui oportuerit, variaque ipsum suppellectile, id est, animalibus, herbis; arboribus, instrui, quam inquilinus eius homo, id ipsum ingrederetur; vel fortasse quod omnium dominus ac velut finis esset. Vnde Aristoteles, *Nos omnium rerum quasi finis sumus*: at potissimam causam existimo, vt demonstraret posterisque edoceret; hominem, vt Sapiens dixit, esse quid inestimabile, ac pretij infiniti.

Cur homo ultimo à Deo creatus sit

2. Phys. text. 24.

SS. Trinitas in hominis creatione cooperata est. Gen. 1.

Et sane ipsa hominis creatio inestimabilis existit, quod ipse Moyses diuinarum arcanorum interpret satis ostendit: omnium enim rerum creationem postquam descripsisset, singulare quid in hominis creatione visus est inuualle. Nam, si fortasse oblerastis, tradit Deum omnia condidisse, vel absoluta quadam voluntate (nam de creatione caeli & terrae loquens ait *in principio creauit Deus caelum & terram*), vel nuda & absoluta iussione, *fiat lux, & facta est lux*.

Gen. 1. Tertull. lib. 2. adu. Marcionē. Bas. homilia in hexa.

Deus ipse hominem creauit, cetera omnia vel terra vel

At quando homo creandus erat, homo inquam, quo nihil conditum est aut admirabilius, aut excellentius, consultandum Deus purauit, & S. S. Trinitatis concilium quodammodo cogendum, vt quomodo eum effingat mature deliberet. *faciamus*, inquit, *hominem ad imaginem & similitudinem nostrā*. Hic obstupescit Tertullianus, hic miratur Basilus, atque ambo consentunt, vere inestimabilem hominem à Deo conditum esse: quod illià Salomone, Salomon autem à Moyse didicere. Sed audite quid aliud. Aduerto praeterea, cum creaturarum omnium efformationem mecum perpendo, terram & aquam omnium plantarum, herbarum, duminum, fruticum, radicum, arborum, auium, piscium, bestiarum, animaliumque, velut parentes, ac genetrices exi-

stere omniaque quae quatuor hisce elementis continentur, ex his duabus originem sumpsisse. De aquis testatur in Hymno Ecclesia,

Qui ex aquis ortum genus, Partim remittis surgit, Partim leuas in aera.

De terra audiamus Moysen, *Germine terra herbam viuentem, & lignum pomiferum*. Et deinde: *eroducat terra animam viuentem in genere suo, serpenta & reptilia, & bestias terra*. Hominem vero, velut diuinum quid & penitus admirabile, ipse Deus condidit, suis eum manibus componens, atque omnia corporis & sensuum organa diuino artificio dirigeus, disponens, & formam quandam penitus spiritualement in eodem effingens. An non igitur bene ait Sapiens, *Creauit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam*: an vt nobis veniantem illum innocentiae statum magis aperiret, felicitatemque hominis euidentius exponeret? fieri quidem possit, sed sunt & aliae rationes numero infinitae & auctoritate praegnantis, quarum aliquas huc adducam.

Omnipotens ille rerum conditor Deus, ideo potissimum hominem ad imaginem & similitudinem suam condere voluit, praeter cetera quibus eum donauit privilegia & gratias, vt discrimen, quod inter diuinam bonitatem, & humanam est malitiam melius patefaceret: homo enim natura ita procax, & meritis suis ita arrogans est, vt parem pati, vel socium tolerare nesciat. Dei vero bonitas adeo immanens est, atque infinita, vt ea quibus excellit, homini cupiat esse communia, suaque cum illo privilegia communicare: vult eum scilicet immortalem, scientem, felicem ac beatum esse, vt nimirum ipse immortalis, beatus atque omniscius est. Vere igitur hominem ad similitudinem suam creauit. Altera est, Deus, summa inquam illa bonitas, & amoris in hominem infiniti ad imaginem eum suam ideo condere voluit, vt omnes eum creaturae colerent, susciperent, & venerarentur, tanquam eum qui regis sui ac Dei

Gen. 9. exterius præ se ferret insignia: vnde ad Noë
 Deus: *Terror vester, ac tremor sit super cuncta
 animalia terra, & super omnes volucres caeli.* ne
 nimirum caelestes orbis motum, astra lumē,
 Angeli promptum ministerium denegarent,
 & ne daemones in eius perniciem & interi-
 um conspirarent, neve bestia atque omnia
 fera animalia in eum insurgerent, eique exiti-
 um minarentur. Et quemadmodum Ægy-
 ptij Iosephum Patriarcham, Persæ & Medi
 Com. 41. Mardocheum suspiciebant venerabundi,
 Esh. 6. quod regis ambos insignibus indutos con-
 spicerent: ita quoque omnes omnino creatu-
 ræ hominem velut diuinum, Deo dilectū,
 diuinisque insignibus circumdatum vene-
 rantur. Ideo scilicet eum ad imaginem si-
 militudinis suæ creauit.

Tertia sit: Omnia dederat homini Deus,
 sed eum voluit esse suum, & ad se pertinere:
 vtque hoc manifestum foret, eumque vt
 talem ceteræ creaturæ suspicerent, regio
 quodam signo, imagine, inquam, sua, cum
 notare voluit, tamque profunde diuinæ ef-
 sentia suæ ceræ inculpere, nulla vt ratione
 eradi posset, nisi simul & sua, diuina scili-
 cet, natura eraderetur. Nobilis ille scul-
 ptor Phidias, cuius opera semper admirata
 est antiquitas, tanto artificio Mineræ cly-
 peo suam effigiem insculpsit, nulla vt arte,
 nisi cum insigni operis deformitate, potue-
 rit eradi. Melius hoc, mea sententia, de sum-
 mo illo vniuersi sculptore dici potest, qui
 hominem sculpendo, naturæ illius ari tan-
 to artificio imaginem suam indidit, vt qui-
 cunque eam tollere contenderet, diuinam
 quoque non mediocriter læderet essentia-
 am. Bene igitur olim dixit Sapiens: *DEVS
 creauit hominem ad imaginem similitudinis
 suæ.*

Quartam audiamus. Inter omnes omni-
 no creaturas corporeas, quæ è nihilo pro-
 ductæ sunt, nulla reperiebatur quæ vel Dei
 imaginem referret, vel cum qua ille familia-
 riter ageret, & erga quam suum affectum
 declararet: quapropter summo illi Numini
 visum fuit hominem creare, eumque ad si-
 militudinem suam efformare, vt eum di-
 ligeret, ipse quoque vicissim ab illo dilige-
 retur, atque familiariter cum illo ageret,

quippe qui in se illius referret imaginem.
 Ita nimirum ipse testatus est, dicens, *Dei. Prou. 8.
 creata, esse cum filio hominum:* ait, *cum filiis
 hominum,* non vero cum bestiis, caelestibus
 orbibus, sideribus, Angelis, at cum solis
 hominibus, soli namque homines ad eius si-
 militudinem efformati sunt. Exclamat hic
 Iob, & immensam Altissimi bonitatem de-
 miratur, *Quid est homo quia magnificas eum,
 aut cur apponit erga eum cor tuum? visitas eum
 diluculo.*

An non hic magnus amor est, & immensa
 dilectio, quæ nimirum è diuinæ essentia si-
 militudine ortum habet? Merito ergo scripsit
 Sapiens, *Deus creauit hominem ad imaginem si-
 militudinis suæ.*

Quintam statuo hanc. Quemadmodum
 Rex cum urbem exstruxit, aut arcem quan-
 dam communiuit; loco aliquo celebri insi-
 gnia sua figere solet, marmori aut ari inscri-
 pta, vt apud posteros perpetua eius rei vi-
 geat memoria, quique sequentibus victuri
 sunt temporibus, quis loci illius fundator
 exstiterit, sciant. Ad eundem etiam modum
 summus ille Deus, qui natura totius vniuersi
 Dominus est ac rex, postquam magnam hæc
 totius orbis temp condidisset, hominis val-
 tui (qui est totius ædificii velut locus pri-
 mus, & qui inter omnes omnino creaturas
 principem locum obtinet) insignia sua, suæ-
 que imaginis similitudinem voluit inscul-
 pere, vt quicumque hunc intuerentur, in
 fronte illius velut in frontispicio simul le-
 gerent, quis tam amplè in mundo hoc in-
 feriori vrbs conditor & fundator exstite-
 rit.

Nobilis ille pictor Apelles cum opus *Cic. 3. offic.
 quoddam inchoatum morte præuentus ab- Plan. lib. 35.
 soluere non potuisset, nullus omnino reper- 6. 10.
 tus est, qui vltimam manum addere, aut
 tanti pictoris opus perficere ausus fuerit. O-
 ris enim pulchritudo reliqui corporis imi-
 tandi spem auferebat. Haud aliter quoque
 Deus optimus maximus, admirabilis ille na-
 turæ huius pictor & effictor, cum suam ho-
 mini imaginem, sed eam imperfectam, nec
 penitus absolutam in creatione, insculpsisset,
 nulla vnquam creatura exstiterit, nec vilo vnq̄
 tempore, etiam inter Angelos exstabit, quæ
 eandem*

eandem perficere præsumat. Solus namque Deus eandem in eius creatione incepit, in iustificatione quotidie magis & magis ex-
 polit, & tandem in glorificatione perficiet, & penitus absolutam reddet. Tantane igitur tua in posterum futura est impudentia, ô homo, vt Dei tui imaginem & insignia per terram velut neglecta trahere, ac vitiorum tuorum corno ac sordibus coinquinare præsumas? foret hoc crimen grauissimum dignum suppliciis, & singularis Dei tui contemptus indicium, quod ne fieret, impedire conatus est Sapiens, cum creationis tui tuæ excellentiam in mentem reuocauit, dicens: *Deus creauit hominum inextinguibilem, & ad imaginem similitudinis suæ.* O rationes egregiæ! O felicitas incomparabilis! O vita omnium voris exoptanda, nisi Satanæ insidiis fuisset interrupta! sed quid? *Inuidia diaboli mors intrauit in mundum.* ô inuidiam scelestissimam! ô rabiem nimium crudelem! ô mortem nimis ah infelicem! mortem, inquam, cuius memoria nunquam animo nostro deberet excidere, & ad cuius perpetuam recordationem nos Salomon adhortatur, verbis illis quæ roties iam produximus: *Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.* Nam mortis meminisse, ac præsertim vnde profecta sit, & quam ratione in mundum venerit, est, amissionis illius iucundissimæ immortalitatis, iustitiæ originalis deprædationis, priuilegiorum illorum singularium abolitionis, recordari hæc porro omnia singularis efficaciam sunt, ac nimium quantum sufficiunt ad insolentiam comprimendam, & præcipitem nostrum in omnia vitia impetum retardandum. Vestrum igitur erit, eiusdem perpetuo recordari, meum vero ad alterum concionis membrum delabi, vobisque ad oculum, quanta mala Satanæ inuidia, post innocentiam immortalitatis amissionem, in orbem inuecta sint, ostendere. Erat hoc nimirum secundum quod explicandum susceperamus, quod quam poterimus breuissime expedimus.

V. Diabolus, nefarius ille spiritus, videns hominem tanto in honore constitutum, tanta felicitate abundantem, tam ingenti glo-

ria cumularum, eiusdem felicitati inuidit, & aduersus eundem conspirans, peccatum in orbem inducens, portasque morti adaperiens, ei perniciem machinatus est, primamque illius felicitatem impedire conatus, atque innocentiam primæuam euertere satagens, eundem perdidit; atque in illo variis nos omnes malis & calamitatibus inuoluit. Sceleratus ille Achitophel Absolomo, qui patri in regno proxime debebat succedere, nefarium consilium dedit, vt in eum insurgeret, arma aduersus eum gestaret, regnumque sibi violenter pararet; ideo illum copiosa militum manu instruxit, instructumque in aciem produxit, in qua sulus fugatusque vitam simul ac regni spem misero sane exemplo perdidit. Ecce in quæ mala pessimus ille consulator adolescentem regium non compulerit. Satan vero Achitopheli perfidia & nequitia non cedens, Adamo, ad gloriam & immortalitatis coronam destinato, persuasit, vt aduersus Deum, patrem suum simul & principem insurgeret, in eum arma caperet, quem cum variis armis, & in primis ambitionis, instruxisset, totius eius ruinæ, perniciæ ac mortis denique causa exstitit. Hinc bene Scriptura: *Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum.* O inuidiam vere detestandam!

C. Caligula Imperator tanto in populū Romanū odio fuit, vt sapiens diceret: *Uinam populus hic unicum coruicem haberet, vt nimirum eandem præcindens, populū simul, vniuersum ita exstingueret.* Satanæ hominum inimicus mortalis atque hostis iuratissimus, vetus, inquam, ille Tartari Imperator, odium plusquam Vatinianum aduersus homines sub pectore fouens, & id ipsum foras producere conatus, Adamum qui totius naturæ caput erat & princeps, occidit, & cum eo totum humanum genus capite truncauit. Testem hic habeo Apostolum Paulum: *Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors: adeo vt capite exstincto, totum simul corpus discrimen adierit.*

Sampson, quo vindictam de Philistæis hosti-

hostibus iuratis sumeret, columnas quibus cœnaculum in quo epulabantur, innitebatur, collidens, eisdem ruina inuoluit. Satan idipsum omnino cum hominibus, hostibus suis mortalibus, egit. Illos enim perdere & euertere satagens, Paradisum terrestrem ingressus, in quo omnes simul homines interpretatiue continebantur, Adamum & Euam, qui velut bases totius humani generis erant, aggressus, eisdem subuertit: quibus prostratis, tota mox ædificij moles velut columnis destituta, corrui, omnesque posterit ac nepotes sub eadem ruina misere oppressi interiire. Mors igitur per vnum hominem intrauit in mundum. Audite figuras.

2. Reg. 5. 6. 7. Purpuratus ille Persa Aman, inuidia & superbia tumens quam qui maxime, cum diuturnum aduersus miserum Mardocheum odium fouisset, tandem sanguinolentum & atrox à Rege decretum obtinuit, quo ei & Mardochei patibulo affigendi, & rotis Iudæorum populi excindendi, ac ferro flammaque delendi licentia dabatur. Diabolus antiquus ille Infernorum dominator & princeps, omniumque superbiorum caput & dux, immortales cum homine gerens inimicitias, tantum in Paradiso effecit, vt eum peccato inuoluens, cruentum de eo morte tollendo decretum obtinuerit, nec solum de eo, verum & de omni eius posteritate, quæ ad finem vsque sæculi, continua serie, post eum esset ventura. *Gen. 3.* Omnes igitur in eo peccauerunt, ac decretum ipsum, hoc est, quod Sacris Scripturæ libris legitur insertum: *Puluis es, & in puluere reuertere.*

4. Reg. 5. Naaman Syrus, diuitiis & nobilitate polens, sed lepra turpissima infectus, in Iudæam veniens, in causa fuit, cur Giezi Elisæi Prophetæ puer, qui ambitione tumebat, oculis Dei iudicio, lepra fuerit percussus, atque omnes eius longa successione posterit: *Sed & lepra Naaman adharebit tibi & semini tuo usque in sempiternum.* Satan Infernorum princeps, sed lepra scærens, laxatis habitibus in mundum ingressus, causa exstitit, cur, non dico Giezi, sed Adam, natura sua

Dei puer ac feruus, peccati lepra infectus fuerit, atque vniuersa eius posteritas, *in quo Rom 5. omnes peccauerunt: ecce lepra generalis. In Sap. 2. uisus diaboli mors intrauit in orbem terrarum: Matth. 13.* ecce diabolus in causa. Desuntne igitur nobis in Sacris literis figuræ, quibus id probemus? sed parabolas etiam aliquas proferramus.

Pater quidam familias, cum bonum semen in agro seminasset, venit inimicus hominis, cum altum dormirent homines, & nox esset, & superfeminauit zizania, omnemque eius laborem destruxit. Hoc, fateor, non nisi parabola est, sed denotat, Deum magnum illum patrem familias, naturæ humanæ agrum gratia, virtutibus, scientia, iustitia, aliisque bonis seminibus repleuisse; diabolus vero, qui verus hominis inimicus existit, omnem eius laborem perdendo, peccati, mortis, laborum, miseriarum, infirmitatumque zizania & spinas superfeminasse. Ecquæ Deus bone zizania! Audite & aliam magis luctuosam, quam nobis Lucas describit. Homo quidam descendebat de Ierusalem in Iericho, (quæ idoloratris infamis erat) & incidit in latrones, qui etiam despoliauerunt eum, & plagis impositis abierunt semiuivo relicto. Homo infelix, cuius quæso, geris figuram, nisi infelicis istius Adam, qui nescio quo inductus consilio descendens Ierolymis in Iericho, è gratiæ, inquam, statu, in voraginem peccati, & in latrones & sicarios atrocissimos incidit, mortem, diabolus & peccatum? O sceleratos prædones, qui præterquam quod gratias & priuilegia, dona supernaturalia, iustitiam originalem, immortalitatem, Dei cognitionem, aliaque plurima illi abstulerint, cruenta quoque vulnera, eaque horrida infixerunt, scilicet ingentem spiritus excæcationem, magnam in intellectu corruptionem, in parte concupiscibili rebellionem, eumque semiuivum, solis naturalibus relicto, deseruerunt. O casum deplorandum! sed audite alia.

Cum itaque iam omnes homo facultates amisset, ac vita quintiam ipsius venalis esset, ecce è vestigio mille calamitates post ad-

missum
peccatū.

38
fatales, & cruces variæ in eum irruerunt, calidum, inquam, & frigus, fames, morbi, innumeræque aliæ æruminæ quæ illi intrinsecè sunt, & cognitæ. Eheu! peccatum ecce omnia miseriarum genera in orbem inuexit. Ab eo rum tempore inualuit crapula, tabernæ erigi cœpere, fumate culinæ, ventrisque ingluuies dominari: tum gula & ebrietas laxatis habenis in mundum venire; tum ciborum deliciæ linguæque irritamenta nata sunt.

Ante peccatum admissum nemo comederat carnes.

Gen. 1.

Non erat ante lapsum vsus carnis, nemo eandem gustauerat, laniones nulli reperiebantur, quid torrere & frigere foret nullus nouerat: nam non nisi herbis & pomis primi parentes vescabantur. Quod ex ipsis Dei verbis vitæque ratione, quam iisdem præscripserat, manifestum efficitur: ait enim: *Ecce dedi vobis omnem herbam asserentem semen super terram, & vniuersa ligna, quæ habent in semetipsis sementem generis sui, ut sint vobis in escam.* Nulla ecce carnis ferinæ, animalium, aut alterius cibi fit mentio. Et sane bis mille annis, ad ipsum vsque diluuium, verisimile est hanc à primis mortalibus dietam seruata. Et profecto hæc vitæ ratio in statu innocentia, & aureo sæculo etiam fuisset, vel quod ea quæ terra progigneret, naturaliter tum parari poterant, minorique cura & anxietate, sine foco, culina, nulloque adscititio condimento; vel quod herbæ & arborum fructus iucundiori tunc sapore pollerent, vti accidisse constat Hebræis, dum quadraginta annorum spatio, manna per desertum Sinai rescicerentur, quod omne in se ciborum delectamentum complectebatur.

Absque peccato nõ fuisset vini vsus.

Præter varia illa gulæ irritamenta, saporumque varietates, vini quoque & bacchanalium vsus, quæ priori ætate ignota erant, peccatum exortum fecit exoriri. Ante enim, quam innocentia exciderent parentes nostri, non nisi aqua bibebatur, nec ea quidem factitia aut condita, sed naturalis, qualem eam fontes & flumina propinabant: quin & omnes quorquor tum erant ad vsque diluuium, aquam biberunt; sed maiori haud dubie voluptate & gustu,

quam modo vina falerna aut Campana, habebat enim tunc aqua saporem quemdam suauissimum, ac gustum longe iucundissimum, cui melicraton, vinum myrrhinum, defrutum, sicera, & nectar Cannatium comparentur, puriscere, & diluta quodammodo esse videantur. Crediderim quidem vires terram protulisse, sed solis vis contentos mortales, succum inebriantem non expressisse, atque hac ratione ad ipse vsque diluuij tempora vixisse. Quod per Noachi ebrietatem euidenter ostendi potest: hic enim cum vires à diluuiio quodammodo fractas & debilitatas sentiret, ac naturæ robur nonnihil decoxisse, vires quas diluuium perdiderat, cœpit excolere, liquoreque expresso gustato inebriatus est. Ignorabat scilicet, vt eum Sacra Scriptura excusat, vini potentiam, nesciebat fumosis illis exhalationibus, quas vinum continet, capitis vertiginem induci. Quamobrem si ante diluuium vini vsus fuisset, Noë profecto, qui sexcentis ante id annis vixerat, vini vsus & vires non ignorasset. Dicendum est igitur, eius vsus tunc incognitus fuisse, & sola frigida illius æui homines sitim restinguere solitos. At vbi peccatum intravit, omnia sursum deorsumque mutata sunt ac fugata abstinentia, vietusque temperie, ingluuies, mensæ lautiores atque Epicureus viuendi modus inundarunt. Quin & maiora.

Peccatum etiam stupidos nos & ignaros reddidit, & qui prius omnium rerum cognitione enituissemus, nos bardos effecit. Primi quippe parentes diuina quadam scientia ac doctrina singulari præditi à Deo conditi erant, vnde Ecclesiasticus, *Disciplina intellectus repleuit illos, creauit illis scientiam spiritus, mala & bona ostendit illis: quin & eorum posteris eiusdem scientiæ ex asse hæredes fuissent; sed omnia hæc per peccatum destructa sunt, quod, ablata scientia, meras tenebras, & densam ignorantia nubem, ne dicam noctem, animis nostris offudit.* Absque peccato fuisset, non oportuisset litteris incumbere, non fuisset opus sibi præceptores adsciscere, de bibliothecis & libris, nullus fuisset sermo, scholas non fuisset necesse visitare,

rare, totus quippe mundus in omni scientiarum genere apprimè fuisse versatus, at mera modo ubique ignorantia & mentium caligo regnat, & rerum vices deplorandas! & metamorphosim nimis ah diuersam! quam procul a priore illa felicitàte recessimus! Sed quid? peccatum est, Auditores, peccatum est, vnicum inquam peccatum, quod in has nos miseras coniecit: ipsum quod nos omni felicitàte, iucunditate, vita, deliciis ac voluptate spoliatos & nudatos, in statum infelicitatis, calamitatis, mortis, miseriarum, & ærumnarum coniecit. Ipsum inquam est, quod nobis infelici profecto partu mortem edidit, quam vos, velim, semper ob oculos gerere, ac nullo nō loco recordari: & ita fiet, vt in æternum nunquam peccaturi sitis.

Atque hoc vnum est, quod hodie omnes quam enixissime à te postulamus Domine, vt nobis scilicet gratiam concedas; qua nunquam eiusdem obliuiscamur; sed quoad viuimus, eius nobiscum viuat memoria, & imprimis, vt interdum in mentem reuocemus, felicitàtem, voluptatem ac delicias aurei illius innocentia status vt nimirum homo cōditus sit à Deo immortalis, semper vegetus, lætus, procul ab omni tristitia remorus, benedictionibus abundans, afflictionibus carens, ab omni prauo affectu liber atque aduersus omnes morbos singulariter præmunitus: vt nimirum omnia nouerit, nihil ignorauerit, omnia dilexerit, nihil despexerit, omnia gubernauerit, nihil formidauerit, omni denique felicitàte genere fuerit cumulatus.

Ac deinde mentis oculos in aliam partem deflectentes, peccati horrorem inspiciamus, simulque meminerimus, ipsam esse nefariū illum prædonem, qui omnibus nos priuilegiis, denis, facultatibus spoliauerit, ac nudos penitus deseruit: vt deinde nunquam obliuiscamur, ipsum esse patrem tam infandæ ac nefariæ filia, mortis inquam, quæ omnes omnino homines premit.

Quæ omnia cum in mentem reuocauerimus, fac Domine, vt fructum hinc aliquem percipiamus, vt nimirum visa eiusdem virulentia illud remis velisque fugiamus, & ab eo velut à facie colubæ, vt sapiens monet,

declinemus; simulque ad te recurramus, vt, qua nos ipsum priuat, beatitudinem sempiternam recuperare valeamus: ad hanc porro nos dirigant Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Amen.

FERIA QUARTA.

DE MORTIS NECESSITATE.

Partitio.

- I. *Quod omnis homo est mortalis.*
- II. *De certitudine necessitatis moriendi.*
- III. *De facilitate euerendi robustissima quæque.*
- IV. *De vniuersali mortis statuto.*
- V. *An Enoch & Elias sint mortui.*

Memorare nouissima tua, & imprimis esse necesse, omnes nos mori, & in æternum non peccabis. Eccles. 7.

FIGURA.

CVM filii Iob, in domo fratris primogeniti, iucundissime epularentur; ecce ventus & turbo quidam vehementior, è deserto prorumpens, quatuor domus angulos concutiens, eandem ad terram miserabili sane casu prostrauit, atque omnes conuiuas tristi ruina inuolutos oppressit. O casum deplorandum! Sed fuit illa oppressio figura mortis vniuersalis, & interitus omnium filiorum hominum præfagium. Omnes enim filii Dei, qui verus noster Iob est, in Adami, qui omnium hominum primogenitus erat, voluntate velut in domo quadam, simul comprehensi, iucundissime in paradiso deliciarum inter se cum epularentur; vehemens ille peccati turbo exurgens, domumque concutiens, omnes omnino mortales misere oppressit, ac vniuersum humanum gentis variis calamitatibus inuoluit. Atque ita factum.